

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. XIV. De Sententia, & Re judicata

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](http://urn.nbn.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

si nulla justa causa excuset, alter cui defertur, vel jurare debet, vel saltem juramentum reterre in adversarium, conveniendo ut ipse juret, & ejus juramento standum sit, ut tradit Panor. in cit. c. fin. num. 4. & propterea tale juramentum vocari quandoque solet decisorium, eo quod habeat quandam vim transactionis juxta Panor. ibid. n. 7. ubi etiam n. 8. ponit quandam hujus rei limitationes.

T I T. XIV.

De Sententia & rejudicata.

1. Expeditis in judicio probationibus devniendum est ad sententiam, nempe ad pronunciationem, seu definitionem Judicis, quæ judiciali controversiæ finem imponit, eandemque denominat rem judicatam, quamvis & ipsa sententia appellari quoque soleat res judicata, postquam intra legitimum tempus non fuerit ab ea appellatum, quia sic censetur approbata, & quodammodo judicata ab ipsis partibus, & in hoc sensu frequenter dicitur sententia transire in rem judicatam.

2. Triplex est sententiarum species: alia enim est interlocutoria, alia definitiva, alia quæ quamvis definitiva non sit, habet tamen aliquam vim definitivæ. Interlocutoria est quæ inter principium, & finem causæ principalis super aliquo incidenti pronunciatur. Definitiva dicitur quæ principalem quæstionem definit, ex Glos. in Clem. un. de sequestrat. possess. v. definitiva.

Ea

Ea demum, quæ definitiva non est, sed habet vim definitivæ, vocatur quæ causam principalem non definit, sed illam rejicit, ut puta cum Judex pronunciat se non esse Judicem in ea causa competentem, ut est exemplum in c. significantibus 38. de off. deleg. Dicitur autem habens vim definitivæ, quia Judex illam revocare non potest, sicut revocare non potest definitivam: ea enim lata functus est officio suo, ut sumitur ex eod. c. significantibus, & ex l. Judex. 55. ff. de re judic. at mere interlocutoriam revocare potest, ex c. cum cessante 60. de appellation. ubi videndi Doctores quoad aliquos casus exceptos, & inter reliquos Panor. ibid. n. 11. & seqq.

3. Cum autem sententia definitiva ferri non debeat, nisi omnibus auditis, quæ partes utrinque proponere velint, c. judicantem 11.30. q.5. ideo antequam pronuncietur, interrogandæ sunt partes utrum aliquid aliud allegare velint. Si affirment, certus illis terminus temporis statuendus est, intra quod illud producant, juxta auth. jubemus C. de Judic. Si negent, jubédi sunt ulteriori probationi renunciare, eademq; renunciatio est in actis inserenda, ex c. quoniam 11. de probat.

4. His expeditis, citandæ sunt partes ut certo die adsint ad jus audiendum ut colligatur ex c. 2. de dolo in 6. Sententia enim lata contra absentem non citatū, & non contumacem est nulla, ex l. ea quæ 7. C. quomodo, & quando Judex,

ri si agatur de facto notorio, in quo certum sit
absenti nullam defensionem competere, ut li-
mitat Panor. in c. cum sit Romanas. de appellat. n. 7.
Partibus præsentibus, aut etiam absentibus, sed
citatis, Judex Christi nomine invocato, solum-
que Deum atque iustitiam præ oculis habens,
sedens pro tribunali, & de scripto, ut præcipi-
tur in c. fin. de sent. & re jud. in 6. recitare debet
sententiam, & judiciali controversiæ finem im-
ponere.

5. Illud autem præ reliquis attendendum
est Judici, ut sententiam ferat secundum allega-
ta, & probata, ex l. illicitas 6. §. veritaff. de off.
Præsidis. Item secundum legum statuta: sen-
tentia enim lata contra expressum statutum legis
est ipso jure nulla, quamvis si sit contra solum
ius litigatoris, valida sit quamdiu per appella-
tionem interpositam non infirmetur, ut constat
ex c. 1. & c. cum inter 13. de sent. & re judic. Item
terri debet conformiter ad petitionem libelli, &
ad genus actionis in ipso propositū, ex l. ut fun-
dus 18. ff. communi dividun. Item de die, quia no-
ctu lata regulariter non est valida, ex c. consuluit
24. de off. deleg. imo & ea die, & hora pro qua ci-
tatio facta est, quæ sit dies non feriata, sed juri-
dica, juxta c. fin. de feriis.

6. Quod si contingat Judicem aliquem Ec-
clesiasticum, sive Ordinarium, sive delegatum
contra leges, & conscientiam corruptum ju-
dicare

dicare in gravamen alterius , varie punitur per Sacros Canones : suspenditur enim per annum ab executione officii , & condemnandus est ad astimationem litis parti quam læserit : & si suspensione durante damnabiliter se Divinis ingesserit , irregularitatem etiam incurrit , à qua non nisi per Summum Pontificem poterit liberari , salvis aliis constitutionibus , quæ judicibus male judicantibus pœnas ingerunt & infligunt. Ita expressè in cap. 1. de sent. & re judic. in 6.

7. Effectus sententiæ prolatæ plures sunt. Inter reliquos est , quod qui causa occidit damnari debeat in expensas victori solvendas , quas idem victor necessario fecerit causa litis , cap. columnam 4. de pœnis , & l. properandum 10. §. sive autem C. de judiciis : idque sive in ipsa prolatione sententiæ , sive saltem intra eandem diem in qua sententia lata est , intra quam diem suppleri possunt ea , quæ à Judice omissa sunt in sententia definitiva , si eidem sententiæ sint accessoria , juxta l. Paulus 42. ff. de re judic. Excepto tamen casu in quo sententia pro absente fertur , aut in quo condemnatus habuerit causam probabilem litigandi , quia in iis non procedit ista damnatio in expensas , ex cit. c. columnam , & c. sacro 48. vers. cunque adversu. de sent. excom.

8. Item aliis prolatæ sententiæ effectus est , ut

R 7

Ju-

ut *Judex* quoad eam causam desinat esse *Judex*, *l. Judex 55. ff. de re judic.* unde sententiam semel latam corrigere, mutare, aut emendare non potest: semel enim, malè, seu bene, officio functus est, ut etiam sumitur ex *l. quod iussit 14. ff. eod.* Nisi tamen sententiam tulerit ipso jure nullam, in quo casu *Judex* ordinarius potest iterum judicare secùs autem *Judex* delegatus, ut tradit *Gloss. in cit. l. Judex v. non posse*, ubi etiam, alias limitationes adducit.

9. Alius etiam effectus est, ut faciat jus inter partes, si intra tempus legitimum, hoc est intra 10. dies, non fuerit ab ea appellatum, in quo casu dicitur illa transire in rem judicatam, *ex cap. quod ad consultationem 15. de sentent. & re judic.* fundatque præsumptionem juris, & de jure in favorem victoris, etiam si cæteroquin lata fuerit contra jus alterius litigatoris qui causa cecidit, ut habetur expressè in *cap. cum inter 3. eod.* Inde est quod victori competit actio civilis rei judicatæ, per quam agere potest, ut præstet Reus id, in quo condemnatus est, satisfaciatque sententiæ, ut sumitur ex *l. Actori 8. Cod. de reb. creditis*, quæ actio transire etiam ad hæredes ex *l. miles 6. ff. de re judic. §. fin.* & solutum auctoritate rei judicatæ reperti non potest tamquam indebitum, ex *l. i. Cod. de conditione indebiti juncta ibid. Gloss. v. judicati.*

10. Dixi sententiam jus facere inter partes quia

quia aliis regulariter non præjudicat, ut puta si sententia lata sit contra unum hæredem, non præjudicat alteri cohæredi qui in judicio non fuit, ex cap. penult. de sent. & re judic. l. 2. C. quibus res judicata non nocet. Excipiendi tamen sunt casus aliqui, de quibus sermo est in cit. c. penult. & quos congerit glos. in ead. l. 2. v. irrogare.

II. Illud tandem sententiæ latæ privilegium est, ut neque rescindi possit prætextu instru-
mentorum postea repertorum, aut aliarum probationum, juxta c. Inter Monasterium 20. de
sent. & re judic. exceptis tamen quibusdam ca-
sibus relatis ibid. à Glos. v. confirmantes, inter
quos numerantur causæ matrimoniales, de qui-
bus etiam agitur apud Gloss. in c. lator. 7. eod.
v. permanere, quæ propterea dicuntur nunquam
transire in rem judicatam. Videri potest Ma-
rant. p. 6. *Speculi in tit. de sent.*

12. Sententiam, quæ in rem judicatam tran-
siverit, subsequitur executio. Circa quam, di-
stinguendum est utrum sententia lata fuerit su-
per actione reali, an super actione personali.
Lata enim super actione reali debet statim exe-
cutioni mandari, aut saltem post 10. dies, ut
locus interponatur appellacioni, si pars gra-
vata appellare velit: lata autem super actio-
ne personali mandatur executioni post tempus
quadrimestre, quod condemnato ad solvendū
conceditur, ut constat ex c. *Quod ad consultatio-*
nem,

nem 15. de sent. & re judic. quamvis ex iusta causa possit tale tempus à Judice vel coarctari, vel prorogari. Ista tamen intelligenda sunt extra casus exceptos, inter quos numeratur ubi locum habeat privilegium restitutionis in integrum, de quo sermo erit infra in tit. 16.

13. Sententiam latam regulariter exequi ille idem debet, qui eam tulit, si sit Jūdex Ordinarius, & Reum foro suo subditum habeat. Si autem sententia lata fuerit à Judice delegato, controversi juris est utrum per ipsum delegatum executioni mandanda sit, ut videre est a pud Menoch. *de arbit. Judic.* lib. 1. q. 74. Illud convenit inter Doctores, de Jure Canonicō delegatum Summi Pontificis posse exequi sententiam suam, vel eandem Ordinario committere, juxta textum in *cap. in litteris 9. de off. deleg.* juncta *ibid. Glos.* in primo notabili, & si illam Ordinario committat, tenetur idem Ordinarius obedire *c. Pastor. 23. §. quia eod.* quia delegatus Summi Pontificis quoad causam sibi commissam major est omnibus post Papam *c. sane 11. eod. & c. studiisti 2. de off. Legati.* At circa delegatum ab inferiori Ordinario utrum exequi possit sententiam suam, variant Doctores. Affirmat *Gloss.* in *c. 81. quis contra 4. de foro compet. v. ipsius solitudine*, & *Panor.* in *ead. c. n. 37. & seqq.* Non desunt tamen qui oppositum sentiunt citati *ibid.* ab *ead. Panor. n. 32.* &

¶ 33. Ideo pro praxi attendendum est tum ad consuetudinem loci, tum ad verba commissio-
nis de Jure Civili sentit Gloss. in l. Adivo 15. ff.
dere judic. v. à se neque delegatum Principis
suam sententiam exequi posse. Videri potest
Menoch. in loco. supracit. & alii Doctores in-
cit l. Adivo.

T I T. XV.

De Appellationibus.

1. **Q**uia nonnunquam contingere potest vell
ex errore vel ex malitia Judicis litigan-
tem causa cadere, cui cæteroquin jus affistebat;
ideo de juris utriusque æquitate remedia non-
nulla statuta sunt, quibus litigans læsus ab in-
justa sententia lata tueri se possit, faciendo ne
transeat in rem judicatam, vel ejus executio-
nem impedire. Hujus generis est appellatio,
hoc est ab inferiori Judice ad superiorem ratio-
ne gravaminis illati vel inferendi facta provo-
catio: quæ cum sit necessariæ defensionis &
quoddam præsidium innocentia, ut habetur in
c. eum speciali 61. §. porro. de appellat. ideo eam
esse etiam de jure naturæ rectè tradit Panor.
ad rubr. de appellat. n. 6.

2. Ad intellectum hujus remedii quæri ista
possunt: quis appellare possit? A quo? Ad
quem?